

Co je typologie MBTI?

Typologie osobnosti MBTI je nástroj, který nám může posloužit v různých oblastech osobního či profesního života. Jeho zvládnutí může být užitečné zejména tehdy, pokud je využíván spíše k objevování než jako pomůcka pro pouhé škatulkování lidí nebo omluvu jejich chování. Velkou výhodou tohoto pojetí typologie je, že svá zjištění nijak nehodnotí, neříká, že jeden typ je horší a jiný lepší – pouze popisuje určité tendence v chování, jednání a prožívání. Neohrožuje tudíž sebedůvěru a sebeúctu. Nabízí vysvětlení různých vztahových problémů, např. toho, proč spolu někteří lidé nemohou „vyjít“, proč jsou některé děti ve škole méně úspěšné nebo z jakých důvodů v ně-

v případech selhání
živé jevy popsat
ii typů, z níž MBTI
lo pomoci odbo
. Na Jungova te
ggs Myersová a
it jeho poznatky
ich každodenní
Myers-Briggs T
tupně v několika
í podoby.
stíme-li, k jakému
některé stránky ž
bojovat. Odhaluj
ypologie nám sou
ivědomit si hodno
t, konstruktivněji
respektu. Typologi

ariéra: Jaké typy ú
osti či v jakém post
ízení lidí: Jak mů
aměstnanců (spolu
ní?

Aezilidské vztahy: J
nostní typ? Jak reagu
vat, aby nám rozumě

- *Vzdělávání:* Jak bu
efektivně učili různé
• *Poradenství:* Jak po
a zlepšila se jeho sel
kami?

V naší knize se zaměří
na to, jak teorii typů vy
osobnostní dispozice, z
a výukový styl každého

kterých případech selhávají naše výchovné snahy. Umožňuje tyto a další nepříznivé jevy popsat, vysvětlit, pochopit a napravit.

Teorii typů, z níž MBTI vychází, vyvinul C. G. Jung. Jeho původním záměrem bylo pomoci odborníkům pomáhat léčit emocionální problémy jejich klientů. Na Jungova teoretická bádání navázaly v 50. letech 20. století Isabel Briggs Myersová a její matka Katharine Cook Briggsová, které se snažily přiblížit jeho poznatky praktickému využití a typologii zprostředkovat lidem pro jejich každodenní život. Vyvinuly k tomu účelu nástroj pro diagnostiku typů – Myers-Briggs Type Indicator (MBTI), tj. dotazník, který ověřovaly a postupně v několika verzích na tisících respondentů upravovaly až do dnešní podoby.

Zjistíme-li, k jakému osobnostnímu typu patříme, pochopíme lépe, proč nám některé stránky života nečiní větší potíže, ale s jinými musíme víceméně bojovat. Odhalují se nám tím možnosti dalšího rozvoje a růstu. Znalost typologie nám současně pomáhá rozumět ostatním, kteří jsou jiní než my, uvědomit si hodnotu vzájemných rozdílů a na základě toho druhé oceňovat, konstruktivněji s nimi jednat a vytvářet vztahy založené na vzájemném respektu. Typologii MBTI můžeme využít v těchto oblastech:

- *Kariéra:* Jaké typy úkolů nám nejvíce vyhovují? V jakém oboru lidské činnosti či v jakém postavení jsme opravdu nejšťastnější?
- *Řízení lidí:* Jak můžeme nejlépe porozumět přirozeným schopnostem zaměstnanců (spolupracovníků) a tomu, kde naleznou největší uspokojení?
- *Mezilidské vztahy:* Jak se do chování druhých lidí promítá jejich osobnostní typ? Jak reagují v určitých situacích? Jak s nimi máme komunikovat, aby nám rozuměli?
- *Vzdělávání:* Jak budeme využívat rozmanité metody výuky, abychom efektivně učili různé typy lidí?
- *Poradenství:* Jak pomůžeme jednotlivci, aby sám sobě lépe rozuměl a zlepšila se jeho schopnost zabývat se svými silnými i slabými stránkami?

V naší knize se zaměříme především na oblast výchovy a vzdělávání, tedy na to, jak teorii typů využít ke zlepšení podmínek pro učení s ohledem na osobnostní dispozice, z nichž vychází přirozený učební styl každého žáka a výukový styl každého učitele.

Různé výzkumy zjišťující procentuální zastoupení typů v populaci učitelů (např. Keirse, Bates, 1999; Kise, 2006) docházejí k podobným závěrům – okolo 60% amerických učitelů je typu SJ (v rámci nich největší procento představují typy ISFJ). Z našich osobních zkušeností (proškolily jsme téměř 2000 českých učitelů, kteří v průběhu semináře identifikovali svůj typ) vyplývá, že mezi českými učiteli na základních školách je procentuální zastoupení učitelů SJ ještě větší – v jednotlivých pedagogických sborech se pohybuje v rozmezí 60–80 %). Máme tedy přímou zkušenost s tím, jak většina učitelů v souladu se svým typem přijímá informace a jakým způsobem je potřeba jim je předávat, aby tématu porozuměli a jejich porozumění bylo navíc trvalé. Proto jsme se rozhodly, že některé poznatky o typologii budeme v knize uvádět opakovaně, pochopitelně ovšem v novém kontextu. Čtenář tak může postupně rozšiřovat svou pojmovou mapu týkající se typologie MBTI a na základě toho stále lépe rozumět rozmanitým typologickým souvislostem.

Teoretické poznatky proložíme vlastními zkušenostmi a mnoha příklady z naší pedagogicko-psychologické praxe a lektorské činnosti. V knize vycházíme z kazuistiky Romana, kterému jsme dokázaly pomoci především díky znalosti typologie MBTI.

Roman poprvé

S Romanem jsem se seznámila v době, kdy jsem studovala osmileté gymnázium, spíše ve městě. Roman byl gymnázia nedostatek průměru a mímání gymnázium buďto charakteristicky charakteristicky spěšnosti přibližně mohly – matka sama nevidí ve volebním rem úvah o gymnázium, jedním mu předal třídu patří se s Kojč jsem s Romanem zium, ale „rom“ na Trval na svém, že na opatrně, abych ho nezískal. S jeho maminkou jsem se snažila převést. Přestože negativní důsledky – Roman škole snažit, doma odmítl. Podal přihlášku na gymnázium, nepřežila nabídku.

1.1 První vhled do typologické terminologie

Na to, jací lidé jsou, usuzujeme zpravidla z jejich chování, v něm se však demonstrují určité duševní dispozice, které za ním stojí. Zatímco chování můžeme sami měnit a ovlivňovat, duševní dispozice jsou nám podle teorie typů vrozené, a tudíž je měnit nelze. Můžeme se však naučit lépe jich využívat.

Podle Junga se veškerá naše vědomá mentální aktivita skládá ze dvou složek – procesu příjmu informací (na co zaměřujeme svou pozornost) a procesu rozhodování (co bereme v úvahu, když se rozhodujeme). Informace přitom přijímáme prostřednictvím smyslů (**S** – *sensing*) nebo intuice (**N** – *iNtuition*), rozhodujeme se na základě myšlení (**T** – *thinking*) nebo cítění (**F** – *feeling*). Používáme přitom všechny tyto čtyři mentální nástroje. Nemohli bychom prakticky fungovat, kdybychom si na určité úrovni neosvojili každý z nich. Lišíme se však v pořadí, v jakém je preferujeme – podle teorie typů je toto pořadí vrozené a v souladu s ním se v průběhu života jednotlivé procesy rozvíjejí. Každý z nás tak může používat smysly i intuici, ale jeden z těchto dvou způsobů příjmu informací nám bude bližší – jeho používání je pro nás jednodušší, protože k němu přirozeně tíhneme. Méně preferovaný způsob můžeme také používat a pravděpodobně to i každodenně děláme, vyžaduje to však od nás více energie a úsilí než používání preferovaného způsobu. Podobně je tomu i u myšlení a cítění.

Kromě dvou základních psychických funkcí zavedl Jung ještě termíny extraverze (**E** – *extraversion*) a introverze (**I** – *introversion*), tj. navenek či dovnitř obrácený, které se týkají orientace naší energie.

Myersová a Briggsová obohatily na základě dlouholetého výzkumu a empirických pozorování Jungovo pojetí typů ještě o jednu dimenzi: o *usu-zování* a *vnímání* jako naši orientaci k vnějšmu světu. Rozdíl mezi nimi je v tom, zda se snažíme věci organizovat a je pro nás příjemnější plánovitě a strukturované prostředí, tj. zda dáváme přednost usuzování (**J** – *judging*), nebo nám více vyhovuje prostředí nabízející otevřené a nahodilé příležitosti, na které můžeme pružně reagovat, a preferujeme tudíž vnímání (**P** – *perceiving*).

Dnes je tedy teorie typů založena na tom, že každý jedinec preferuje jeden ze dvou pólů následujících dimenzí:

- kam je orientována naše energie (preference **E** – extraverte, nebo **I** – introverte);
- jak přijímáme informace (preference **S** – smyslů, nebo **N** – intuice);
- jakým způsobem se rozhodujeme (preference **T** – myšlení, nebo **F** – cítění);
- jaká je naše orientace k vnějšmu světu, tj. jaký preferujeme životní styl (preference **J** – usuzování, nebo **P** – vnímání).

Termín „dimenze“ budeme v naší knize používat pro všechny čtyři uvedené polarizované preference. V jejich rámci však v souladu s autory typologie rozlišujeme tzv. „psychické funkce“ (podle Junga) či „psychické procesy“ (podle Myersové a Briggsové), tj. příjem informací (prostřednictvím **S**, nebo **N**) a rozhodování (prostřednictvím **T**, nebo **F**), a tzv. **orientace psychických procesů** (či jejich „zaměření“), tj. orientace naší energie (**E**, nebo **I**) a orientace k vnějšmu světu (**J**, nebo **P**).

Nutno dodat, že český překlad slov *judging* a *perceiving* nevystihuje přesnou podstatu této dimenze; v anglicky psané literatuře je díky jednoznačnějšímu pojmosloví na první pohled zřetelnější, jak souvisejí funkce příjmu informací a rozhodování právě s dimenzí usuzování a vnímání (více ve 2. kapitole o dynamice typu). V angličtině jsou totiž tyto pojmy používány jak pro opačné póly čtvrté dimenze (**J** a **P**, o nich viz dále) v profilu osobnosti, tak pro konkretizaci toho, čeho se týkají psychické funkce – zda příjmu informací (**S** a **N**), nebo rozhodování (**T** a **F**) – viz tabulka.

Zaměření (orientace) osobnosti	Introverze I – Introversion	Extraverze E – Extraversion
Psychické funkce	Příjem informací (tj. process of perceiving)	
	Smysly S – Sensing	Intuice N – Intuition
	Rozhodování (tj. process of judging)	
	Myšlení T – Thinking	Cítění F – Feeling
Zaměření (orientace) osobnosti	Usuzování J – Judging	Vnímání P – Perceiving

Podmínka
Kocety
Sovnick
Opora
Jung a znamení
z nás tyto pojmy

tecne vyznam
a komunikativno
popř. ostýchavo
něčeho „horšího
ného.*

Extraverzi a i
címe se ven, ze
nebo se obracím
mýšleli. Musíme
pohodlnější než
pravou ruku ne:
podobně jako p
neurofyziologick
dovaná. A tak j
(ovšem stojí ho
i introvert se i
pomáhá fungov
protože nejde o

Chceme-li hle
otázku: Kam je
energie vychází

* Jung a Myerso
s hláskou „a“. V
tam směřuje s
pro „extroverz
„extravert“, se
stejně tak můž
jako extrovert,
společnosti zná